

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Shabbos Rest:
 Internet Commerce
 on the Sabbath*

Dedicated by

Dr. Stuart and Ellen Shaffren

In loving memory of their mothers and grandmother whose
 yahrzeits all fall in the first week of Adar

שרה בת משה ע"ה Sarah Altman

העניו בת משה בנימין ע"ה Hermine Shaffren

הענטשע לאה בת שלום ע"ה Helen Feuerstein

Rabbi Ezra Schwartz

יט' שבט תשע"ה • February 8, 2015

1) לפני עור

ויקרא פרשת קדושים פרק יט

(יד) לא־תִקְלָל חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וְנִרְאֶתָ מְאַלְהֵיךָ אֲנִי יְקַנְקֵן:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: אולפני עור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהיבין ליה שקלי איהו, וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול! הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא. דיקא נמי, דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ש"מ.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא (בהג"ה)

י"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם (ב) יכולים לקנות במקום אחר, (ג) מותר למכור להם כל דבר. (מרדכי דפ"ק דע"ז). (ד) ויש מחמירין. ז ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו. (ר"ן שם ובתוספות ואשיר"י והגמ"ר פ"ק דשבת לדעת הרב).

2) שכר שבת

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נח עמוד א

השוכר את הפועל לשמור את הפרה, לשמור את התינוק, לשמור את הזרעים - אין נותנים לו שכר שבת, לפיכך אין אחריות שבת עליו. היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע - נותנין לו שכר שבת, לפיכך אחריות שבת עליו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמו סעיף א

(א) <א> מותר להשאיל א ולהשכיר כליו לאינו יהודי, ואע"פ שהוא עושה בהם מלאכה בשבת, מפני שאין אנו מצווים על שביתת כלים; וי"א דכלים שעושין בהם מלאכה, * כגון מחרישה (ב) וכיוצא בה, אסור להשכיר לאינו יהודי ב בע"ש; וביום הה' מותר להשכיר לו, ובלבד שלא יטול שכר שבת אלא (ג) ג בהבלעה, כגון שישכיר לו לחדש או לשבוע; (ד) ד <ב> ולהשאיל לו, מותר אפילו בערב שבת

שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן לד

(ו) ומה שהשואל העיר אם אין בזה משום שכר שבת, והנה אם נאמר דיש בזה משום שכר שבת, לא יועיל לנו במה שהכל נעשה מעצמו, ע"י ההכנה מע"ש, דכל עיקר איסורו של שכר שבת הכי הוי, ומה"ט כתב באמת הב"י (או"ח סי' תקפ"ה), דלית בי' דררא דאיסורא דאו', עפ"י מה שכתב רש"י (בכתובות סו"פ אעפ"י), דשכר שבת אסור, משום גזירה דמקח וממכר, וא"כ הו"ל גזירה לגזירה עיי"ש, והקשה הא"ר, דהא בש"ס (בפ' משילין) קאמר, דאין מקדישין בשבת משום גזרות מקח וממכר, וכתבו רש"י ותוס' דכולהו דא גזירה, וא"כ הו"ל לענין שכר שבת, ותי' בתוספת שבת (בסי' רמ"ג בפתחת הסימן באמצע ד"ה וכללא), דשאני התם שעושה מעשה בשבת עצמה, משא"כ לענין שכר שבת, שאינו עושה שום מעשה בשבת, אלא ששכרן מע"ש, בכה"ג ליכא למגזר אטו מו"מ ושכירות בשבת גופה, דהא אפילו ב"ש דאסרו בשריית דיו מע"ש, משום גזירה שמא יעשה כן בשבת, כיון דעיקר השרי' נעשה בשבת, אבל בטעינת קורות של בית הבוד, גם לדידהו שרי בע"ש, דלא גזרינן שמא יעשה כן בשבת, כיון דגם בשבת, אין בו אלא איסור דרבנן, וא"כ הו"ל נמי בזה, עיי"ש, אבל כ"ז רק לומר דלא הוי רק חומרא, ובמקום מצוה שרי, עיי' (בסי' ש"ו סעי' ה') ובתוספת שבת שם, אבל זולת זה אסור, אף שאינו עושה שום מעשה בשבת, וא"כ הו"ל הכא, אם נאמר דיש בזה משום שכר שבת, - אכן כנראה אין בזה משום שכר שבת, דאף אם נאמר דבעל הכלי חושב בהמחיר שלוקח בעד החפץ, גם בעד שכר הכלי, שמחזיק שם הסחורה, מ"מ שייך בזה מש"כ הנוב"ת (או"ח סוס"י כ"ו), לענין שכר הרחיצה, וז"ל ועוד

שהרי שכר העצים ודאי מותר, דאטו מי שלוקח דבר מחבירו בשבת, לא יפרע לו בחול, וא"כ רשאי ליטול שכרו בהבלעה עם שכר העצים עיי"ש, וממילא הה"ד הכא דשייך כל זה. והיוצא לנו מזה, דבהתקיים כל התנאים, היינו שהכלי עומדת שלא ברשות ישראל, ובמקום שאינו ידוע מי בעל הכלי, והכל נעשה מע"ש, ועוד יתנה שני התנאים דלעיל קודם שבת, יש מקום להתיר. יצחק יעקב ווייס.

(3) קנין בשבת

שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן קנט

לכבוד אחי חביבי הרב רבי בונם נ"י הגאב"ד דק"ק מאטרסדארף.
מכתב אחי רומעכ"ת הגיעני לנכון היום. ולעצם טרדותי וחולשת כחי בעו"ה א"א להשיב על כל דבריו. ולמלאות רצונו במקצת אשיב על חד מנהון בקיצור. והוא.
על ספיקתו בביטול הגט קודם שנתקיים התנאי אם אסור משום שבות. וכן במה דקיי"ל אין קנין בשבת. אם מכר לו חפץ בע"ש במשיכה או בכסף. ואמר תקנה לך למחר. דבשבת נגמר הקנין. וכן מכר לו בע"ש במעשיו בתנאי שיעשה כך וכך. אם מותר לקיים התנאי במעשה בשבת. שעיי"ז נתקיים הקנין למפרע בע"ש, די"ל דבשניהם מותר, דבראשון אינו עושה מעשה בשבת אלא דמעצמו נגמר דשרי. וכן בשני אף דעושה מעשה מ"מ הוי רק קיום התנאי. אבל המכר נגמר למפרע בשבת. או דבשניהם אסור. בא' משום גמר הקנין בשבת. ובשני משום דמעשה קיום התנאי גורם לגמור הקנין, או בא' מותר ובב' אסור. או בהיפוך. ע"כ תוכן דבריו.
לכאורה נ"ל להוכיח ממ"ש התה"ד בהא דאין פודין בשבת. ולא אמרינן יתן לכהן המעות מע"ש, דאיך יעשה עם הברכות (והובא במג"א סי' של"ט ס"ק ח') והרי הפדיון א"א לחול כ"א בשבת. ואעפ"כ לולי הברכות והסעודה היה מותר לפדות ע"י נתינת מעות לכהן בע"ש שיחול הפדיון בשבת. הרי מבואר דדין א' הנ"ל שרי. ואך מ"מ צריך ראי' גדולה לזה מהש"ס.
... ואי דא"כ יקשה דלכנוס, שיחול אחר שתמות האחרת צ"ל באמת כנ"ל. דא"א לחול החופה ביוה"כ כיון דלא חזיא לביאה. ומ"מ שפיר מוכח דגם בדין הראשון, באומר ותקנה לך בשבת דהוי שבות, היינו מהירושלמי הנ"ל כיון דס"ל דלא בעי חופה דחזיא לביאה, איך אמר בירושלמי דהתירו שבות במקדש. הא אפשר בלא שבות דיקדש שיחול לכשתמות. אלא על כרחך דלא מרויחים בזה. דהוי ג"כ קונה קנין בשבת. וא"כ תרווייהו נפשט. דבין בתנאי ובין באומר שיחול בשבת הוי שבות. ידידו ואוהבו אחיו. עקיבא

תוספות מסכת יומא דף יג עמוד ב

בירושלמי משמע אשה אחרת מתקנין לו מזמנין אותה שאם תמות אשתו ביום הכפורים שיקדש זאת ביוה"כ ופליג אגמרא דידן דפריך התם ויקדש מאתמול דמשמע ליה מתקנין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) ולא בעד שני בתים ופריך ולא נמצא כקונה קנין בשבת ומשני משום שבות התירו במקדש

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן נא

ב"ה אור ליום ד' יתרו רס"ט.

החזו"ש וכו"ס לכבוד תלמידי החר"ף הבקי כש"ת מו"ה רפאל זאב נ"י ריש מתיבתא בק"ק ווארשא.
(א) מה שנסתפק ר' עקיבא איגר [מהדו"ק סי' קנ"ט] במקנה מערב שבת שיחול בשבת. והביא מעלתו ראי' מלגין עירובין (דף ל"ו ע"א). ראי' זו כבר נאמרה בשוקי בראי ועייין לקמן אות ד'. אך מה שנפלא בעיניו מאי שנא מכל המלאכות שמותר לפעול מבעוד יום שתיעשה המלאכה בשבת. חילוק גדול יש. דבכל המלאכות המלאכות נעשית מאליהם בשבת ואין צריך עוד אל האדם. שאפילו מת האדם טרם נעשה המלאכה. תיעשה המלאכה. אבל בקנין הרי הקנין נעשה בשבת מחמת האדם. שאם מת או מכר לאחר. קנין הראשון בטל. וכיון שהקנין נעשה מכח האדם בשבת. יש לומר דחשוב עושה הקנין בשבת. ואף שלא עשה בשבת. יש לומר כמו מימר חשיב

מעשה הואיל בדיבורו אתעביד מעשה חשיב עושה מעשה, הכא נמי הואיל מחמתו נעשה מעשה
הקנין חשיב עושה מעשה:

שו"ת הר צבי אורח חיים א סימן קכו

ולע"ד נראה לתקן בחדא מחתא שיהיו דברי מהר"י מברונא ודברי רע"א קיימים. דבאמת גם במקנה מע"ש ע"מ שיחול הקנין בשבת נמי איכא איסור שבות דמו"מ, אלא דמ"מ חילוק יש בדבר, דהיכא דכל הקנין מתחלה ועד סוף נעשה ונגמר בשבת, בכה"ג יש איסור שבות על המקנה ועל הקונה שניהם שקולים הם לעבור על שבות זה, משא"כ כשהקנין נעשה בע"ש ע"מ שיחול בשבת, יש לדון דאין איסור שבות אלא על הקונה דלגבי המקנה לא יגרע מכל מלאכה דאורייתא שמותר לעשותה מע"ש אע"פ שהמלאכה הולכת ונגמרת ביום השבת, דעיקר איסורא של המקנה הוא מעשה הקנין והמעשה נעשה בחול, אבל איסור שבות של הקונה הוא עצם הזכיה והקנין, ולכן אף כשהקנין נעשה בחול מכל מקום איסורו במקומו עומד, שהרי כל זכירתו וקניינו הוא בשבת. ולפ"ז נאמר, דגם אלה האוסרים להקנות בע"ש ע"מ שיחול הקנין בשבת לא אמרו אלא משום דהקונה עביד איסורא בזכירתו ביום השבת, ונמצא דלא אסרו אלא במו"מ ובמתנה ובקדושין, משא"כ בהקדש ובהפרשת תרו"מ, נהי דהושוו בשבות דמו"מ, ז"א אלא במקדיש ובמפריש תרומה ביום השבת עצמו, אבל במקדיש ובמפריש תרו"מ מע"ש שיחול בשבת דלא יצויר בכה"ג איסור שבות מצד הזוכה, אין כאן איסור כלל דמצד המקדיש ל"ש איסור שבות שהוא עשה וגמר כל מעשה ההקדש שמצדו בע"ש וממילא הוא דחל בשבת. ומתבאר דאין קושיא כלל מסוגי' הגמרא הנז' (לא מזבחים ולא מיבמות ולא מהירושלמי שבת) על דינם של מהר"י מברונא ורע"א, שהם לא דברו אלא בכה"ג דאיכא מקנה וקונה ולא בהקדש ותרומה.